

AMBLYOPIE (lui oog)

Wat is Amblyopie?

Amblyopie is een slecht gezichtsvermogen in een oog, ontstaan doordat het gezichtsvermogen zich in de vroege kinderjaren niet normaal heeft kunnen ontwikkelen. Wanneer één oog een goed gezichtsvermogen ontwikkelt, terwijl het andere oog dat niet doet, wordt het oog met de slechtere gezichtsscherpte het 'luie oog' genoemd. De afwijking komt vrij vaak voor: bij vier op de honderd volwassenen. Meestal is er slechts één van de twee ogen lui, maar een 'lui oog' kan ook in zeldzame gevallen dubbelzijdig voorkomen.

Amblyopie kan alleen maar met succes behandeld worden gedurende de vroege kinderjaren en daarom is het heel belangrijk dat deze afwijking vroeg wordt ontdekt. In het algemeen kan worden gesteld dat de ogen van een kind onder de drie jaar tenminste eenmaal moeten worden onderzocht. Wanneer er in de familie sprake is van scheelzien, sterke brillenglazen, 'luie ogen' of andere oogheelkundige afwijkingen, dan is het verstandig op nog jongere leeftijd dan drie jaar een oogheelkundig onderzoek te verrichten. In Nederland vormt het onderzoek van de ogen een onderdeel van het PGO (periodiek geneeskundig onderzoek) op het consultatiebureau. Bij afwijkende bevindingen wordt het oogheelkundig onderzoek herhaald en in twijfelgevallen of bij afwijkingen wordt het kind vervolgens doorverwezen naar een oogarts of een orthoptist.

Oorzaken

Amblyopie ('lui oog') kan worden veroorzaakt door elke situatie die een normaal gebruik en normale samenwerking van de ogen nadelig beïnvloedt. In het algemeen zijn er drie hoofdoorzaken voor het ontstaan van amblyopie.

- 1 Scheelzien: hierbij staan de ogen niet op hetzelfde punt gericht. Het beeld van het oog dat niet in de juiste richting kijkt, wordt in de hersenen aanvankelijk tijdelijk uitgeschakeld om dubbelzien te voorkomen. Op den duur verleert het oog het kijken en wordt daarbij amblyoop. Het kind kijkt steeds met het goede oog in de juiste richting.
- 2 Een brilsterkte-afwijking in een of beide ogen waardoor een onscherp beeld op het netvlies geprojecteerd wordt (zie folder refractie-afwijkingen). Het oog waarin het onscherpe beeld ontstaat, krijgt in de hersenen minder aandacht en wordt min of meer verdrongen. Op den duur kan hierdoor ook een 'lui oog' ontstaan. Deze vorm van 'lui oog' komt alleen maar tot uiting als van het 'luie' oog apart de gezichtsscherpte bepaald wordt.
- 3 Een troebeling van de normaal heldere delen van het oog waardoor een onscherp beeld op het netvlies geprojecteerd wordt. Hierdoor leert het oog niet goed zien, en ontstaat een 'lui' oog. Staar [cataract] is een voorbeeld van een troebeling die amblyopie kan veroorzaken.

Bij het ontstaan van een 'lui oog' speelt ook een zekere erfelijke aanleg een rol. Kinderen uit families waarin veel scheelzien, 'luie ogen' of oogsterkte-afwijkingen voorkomen, zouden al op jonge leeftijd op het bestaan van een aanleg in deze richting moeten worden onderzocht.

De behandeling

Het is heel belangrijk dat men zich realiseert dat de behandeling van amblyopie eigenlijk pas kan

beginnen als de oorzaken die aan het ontstaan van amblyopie ten grondslag liggen uit de weg zijn geruimd. Dus eerst moet een bril worden gegeven om sterkteafwijking te corrigeren of cataract moet worden verwijderd zodat een oog met een goed brilglascorrectie kan gaan leren kijken.

Om een 'lui oog' te oefenen moet een kind worden gedwongen dit 'luie oog' te gebruiken. In het algemeen wordt dit bereikt door het goede oog af te dekken (te occluderen) gedurende een aantal uren per dag en gedurende een bepaalde periode die weken tot maanden kan bedragen. In het algemeen geldt dat naarmate het kind ouder is en de gezichtsscherpte lager, de occlusie gedurende een langere tijd noodzakelijk is om een goed effect te bereiken.

Bij jongere kinderen kan hetzelfde effect vaak door korter durende occlusie worden teweeggebracht. Dit is het voornaamste argument om al bij jonge leeftijd een 'lui oog' te behandelen.

In bepaalde gevallen lukt het niet een lui oog met een pleister op het goede oog te behandelen; in zo'n geval worden er soms pupilverwijdende druppels in het goede oog gegeven, zodat dit oog in ieder geval niet voor kijken dichtbij kan worden gebruikt. Het kind wordt op deze wijze gedwongen zijn luie oog in ieder geval voor dichtbij te gebruiken. Om dezelfde reden worden soms speciale brillenglazen voorgeschreven. Men zou kunnen denken, dat een scheelzien operatie een lui oog kan verhelpen. Dit is echter niet het geval; een scheelzien operatie kan echter wel helpen het opgetreden herstel van een lui oog te handhaven.

Voor een succesvolle amblyopiebehandeling zijn de ouders het allerbelangrijkst. Zij moeten ervoor zorgen dat een kind de pleister (ver)draagt en dat de occlusie ook lang genoeg wordt volgehouden. Volhouden is belangrijk omdat de behandeling van een lui oog slechts succesvol is tot aan een bepaalde leeftijd. Als eenmaal een lui oog ontstaan is, en de kinderjaren verstreken zijn waarin dit verholpen zou kunnen worden, dan zijn er op latere leeftijd geen behandelingsmogelijkheden meer. Zelfs een sterker brilglas, een staaroperatie of laser-refractiechirurgie verhogen het gezichtsvermogen dan niet. De oogarts en de orthoptist zullen daarom in de 'kostbare' kinderjaren waarin de amblyopiebehandeling kan plaatsvinden, de ouders zo goed mogelijk ter zijde staan.

Niet alle informatie in deze folder is noodzakelijk op u van toepassing. Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen, stel deze dan aan uw eigen oogarts.

Deze folder is tot stand gekomen onder redactie van de commissie Patiëntenvoorlichting van het Nederlands Oogheelkundig Gezelschap (NOG) 2011 (www.oogheelkunde.org)